

I

Tot el dia l'Efix, el criat de les senyores Pintor, havia treballat reforçant el marge primitiu que havia construït ell mateix, de mica en mica, a força d'anys i de fatiga, allí baix, a la petita finca a prop del riu. I al capvespre contemplava la seva obra des de dalt, assegut davant la cabana sota el terraplè glauc de canyes, al mig del pendent sobre el blanc turó dels Coloms. I vet ací, tota als seus peus, silenciosa i amb l'aigua refulgent d'ací i d'allà en el crepuscle, la petita finca que l'Efix considera més seva que de les seves mestresses: trenta anys de possessió i de treball l'havien feta ben seva, i les tanques de figueres de moro que la tanquen de dalt a baix com dos murs grisos serpentejants, de graó en graó, des del pujol fins al riu, li semblen els confins del món.

El criat no mirava més enllà de la petita finca, en part perquè les terres d'un costat i de l'altre, temps enrere, havien pertangut a les seves mestresses: ¿per què recordar el passat? Enyorança inútil. Era millor pensar en l'esdevenidor i esperar l'ajuda de Déu.

I Déu prometia una bona collita, o almenys feia recobrir de flors tots els ametllers i els presseguers de la vall, i aquesta vall, entre dues fileres de pujols blancs, amb l'atzur llunyà de les muntanyes a l'oest i el del mar a l'est, coberta de vegetació primaveral, d'aigües, de taques, de flors, donava la idea d'un bressol carregat de vels verds, de cintes blaves, amb el murmuri del riu monòton com el d'un nen que s'adorm.

Però els dies ja eren massa calorosos, i l'Efix pensava també en les pluges torrencials que inflen el riu sense marges i el fan saltar com un monstre per destruir-ho tot: esperar, sí, però tampoc no refiar-se; estar a l'aguait com les canyes damunt del teraplè, que a cada bufada de vent es baten les fulles les unes contra les altres, com si s'advertissin del perill.

Per això havia treballat al llarg del dia, i ara, tot esperant la nit, mentre per no perdre temps teixia una estora de joncs, re-sava perquè Déu li fes profitós el treball. ¿Què és un petit marge si Déu no el fa, amb el seu voler, formidable com una muntanya?

Set joncs a través d'un vímet, doncs, i set pregàries al Senyor i a Nostra Senyora del Remei, beneïda sigui. Vet ací, en l'extrem blau del crepuscle, la petita església i el recinte de cabanes quiet com un poblat prehistòric abandonat fa segles. A aquella hora, mentre la lluna floria com una gran rosa entre els matolls del pujol i les canabasses desprenien el seu perfum al llarg del riu, també les mestresses de l'Efix resaven. La senyora Ester, la més vella, beneïda sigui, segur que es recordava d'ell com un pecador. N'hi havia prou amb això perquè l'Efix se sentís feliç, compensat de les seves fatigues.

Unes passes llunyanes li van fer aixecar els ulls. Li va semblar conèixer-les; eren passes ràpides i lleus de nen, passes d'àngel que corre per anunciar les coses alegres i les tristes. Que es faci la voluntat de Déu: és ell qui envia les bones notícies i les dolentes. Però el cor li començà a bategar acceleradament, i també els dits negres clivellats li tremolaren amb els joncs platejats i lluents com fils d'aigua a la claror de la lluna.

Les passes ja no se sentien. Tot i així, l'Efix es va quedar allí, immòbil, esperant.

La lluna s'alçava al seu davant, i les veus del vespre advertien a l'home que la seva jornada s'havia acabat. Era el crit compassat del cucut, el xivarri dels joves grills, algun gemec d'ocell; era el sospir de les canyes i la veu cada cop més clara del riu, però era sobretot un buf, un panteix misteriós que semblava sortir de la terra mateixa. Sí, la jornada del treballador s'havia acabat, però començava la vida fantàstica dels follets, de les fades, dels esperits errants. Els fantasmes dels antics barons baixaven des de les ruïnes del castell sobre el poble de Galte, en l'horitzó a l'esquerra de l'Efix, i recorrien les ribes del riu a la caça dels senglars i les guineus. Les seves armes lluien enmig dels baixos verns de la ribera, i el bordar feble dels gossos en la llunyania indicava el seu pas.

L'Efix sentia el soroll que feien les *panas** rentant la roba riu avall, colpejant-la amb la tibia d'un mort, i creia entreveure l'*ammattadore*, un follet amb set capells dins dels quals guarda un tresor, saltar per aquí i per allà per sota del bosc d'ametllers, perseguit pels vampirs amb la cua d'acer.

Era el seu pas el que deixondia l'espetic de les branques i de les pedres sota la lluna. I als esperits malignes s'unien els dels nens no batejats, esperits blancs que volaven en l'aire transformant-se en nuvolets platejats darrere la lluna. I els nans i les *janas*, petites fades que durant el dia s'estan a les seves cases de pedra per teixir draps d'or en telers d'or, ballaven a l'ombra de les grans taques d'aladern, mentre els gegants treien el cap entre les roques de les muntanyes il·luminades per la lluna, dominant amb les brides els enormes cavalls verds que només ells

* Les *panas* eren unes criatures mítiques, típicament sardes, relacionades amb el món aquàtic, a les quals s'atribuïen les morts en el part. (*N. del t.*)

saben muntar, espiant si allí baix, entre els prats de canabasses malignes, s'amagava algun drac o si la llegendària serp *Cananèa*, que viu des del temps de Crist, reptava per les sorres al voltant del pantà.

Especialment en les nits de lluna tot aquest poble misteriós anima els pujols i les valls. L'home no té dret a molestar-lo amb la seva presència, com els esperits l'han respectat en el recorregut del sol. És l'hora, per tant, de retirar-se i de tancar els ulls sota la protecció dels àngels.

L'Efix es va senyar i es va aixecar, esperant encara que arribés algú, de manera que va empènyer la taula que feia de porteta i hi va posar al damunt una gran creu de canya que havia d'impedir als follets i a les temptacions penetrar en la cabana.

La claror de la lluna il·luminava, a través de les esclerxes, l'habitació estreta i baixa en els racons, però prou ampla per a ell, que era petit i eixut de carns com un adolescent. Del sostre cònic de canyes i joncs que cobria les parets de pedra i tenia un forat al bell mig per a la sortida del fum, penjaven manats de cebes i herbes seques, creus de palmera i branques d'olivera beneïda, un ciri pintat, una falç contra els vampirs i un saquet d'ordi contra les *panas*: a cada ventada tot tremolava, i els fils de les teranyines lluien amb la lluna. A terra descansava el gerro amb les nanses als costats, i l'olla tombada dormia a prop.

L'Efix va preparar l'estora, però no s'hi va ajeure. Li semblava sentir encara el soroll dels passos infantils. Segur que venia algú, i efectivament, de cop i volta, els gossos van començar a bordar en les finques properes i tot el paisatge, que pocs moments abans semblava adormit entre el murmuri de les pregàries de les veus nocturnes, es va omplir d'ecos i d'agitació com si s'hagués despertat d'un sobresalt.